

2371

**VĒSTURISKĀ
IZZIŅA**

LATVIJAS VALSTS ARHĪVS

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA

LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTS

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

Fonda Nr. 2371

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTS

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

I

LZA Latvijas vēstures institūts (LVI) izveidots 1946. gada februārī (LPSR Tautas komisāru padomes 1946. g. 7. februāra lēmums Nr. 94), kā viens no pirmajiem 16 Zinātņu akadēmijas institūtiem uz 1944. gada oktobrī atjaunotā LVU Vēstures institūta bāzes. Institūta nosaukums līdz 1959. gadam - Vēstures un materiālās kultūras institūts (VMKI), līdz 1990. gadam - Vēstures institūts (VI). 1990. gadā atjaunota LVI pēctecība ar 1936. gadā dibināto Latvijas vēstures institūtu.

LVI darbojas saskaņā ar LZA apstiprinātiem Statūtiem kā juridiska persona.

LZA Vēstures un materiālās kultūras institūta pirmajos darbības gados par pamatuzdevumu tika izvirzīta sabiedrības vēsturiskās attīstības likumsakarību pētīšana un to darbība sabiedriski ekonomiskajām formācijām nomainot citai citu. Tam bija pakārtoti tolaik galvenie pētīšanas virzieni: Latvijas vēstures izpēte no vissenākajiem līdz jaunajiem laikiem sabiedriski ekonomisko formāciju likumsakarīgas nomaiņas aspektā; strādnieku šķiras un zemniecības vēsture; šķiru cīņas un revolūcionārās kustības jautājumi; Oktobra revolūcijas un Lielā Tēvijas kara vēsture u.c. Veikti arheoloģiskie izrakumi Vecrīgā, Asotes un Tērvetes pilskalnās, Latvijas austrumu rajonos u.c.

1946. gadā VMKI izveidoja: - Latvijas vēstures sektoru, kuru vēlāk sadalīja senākās vēstures (līdz XIX gs. otrai pusei) un jauno laiku vēstures sektoros; - materiālās kultūras sektoru (arheoloģija, kuru vēlāk izdala atsevišķā sektorā; etnogrāfija, kura 1951.-1955. gados bija Etnogrāfijas un folkloras institūtā, bet 1956. gadā VMKI izveidots etnogrāfijas sektors; pieminekļu aizsardzība); - vēstures palīgzinātņu sektoru; - zinātnisko bibliotēku; - ķīmiski-tehnisko un foto kabinetus; - sekretariātu; - administratīvi-saimniecisko daļu. 1946. gada beigās VMKI bija 39 darbinieki, t.sk. 25 zinātniskie darbinieki, 1956. gadā - 55 darbinieki, t.sk. 35 zinātniskie darbinieki. 1962. gadā izveidots Filozofijas sektors ar sociologu grupu.

1964. gadā izmainīta institūta struktūra, izveidojot 5 sektorus (s.): - padomju sabiedrības vēstures s., - kapitālisma vēstures s., - feodālisma vēstures s., - filozofijas un socioloģijas s. (vēlāk - filozofijas s.), - arheoloģijas un etnogrāfijas s. 1966. gada beigās VI strādāja 99 darbinieki, t.sk. 67 zinātniskie darbinieki. 1971. gadā izveidots zinātniskās informācijas sektors (1979. g. pārcelts uz nodibināto ZA sabiedrisko zinātņu informācijas centru), bet arheoloģijas un etnogrāfijas s. sadalīts arheoloģijas un antropoloģijas s. un etnogrāfijas s.; 1972. gadā izveidots buržuāziskās ideoloģijas kritikas s. un fonofoto-kino laboratorija (1979. g. pārcelta uz Ekonomikas institūtu).

1976. gadā izveidota Filozofijas nodaļa, kurā ietilpa: - filozofijas vēstures s., - buržuāziskās ideoloģijas kritikas s., - socioloģijas s. 1977. gadā izveidots padomju likumdošanas problēmu pilnveidošanas s. 1978. gadā filozofijas vēstures sektorā izveidota psihofizioloģijas grupa. 1979. gadā sektori pārdēvēti par nodaļām, bet institūtā strādāja 157 darbinieki, t.sk. 101 zinātniskais darbinieks. 1980. gada beigās filozofijas vēstures, buržuāziskās ideoloģijas kritikas, socioloģijas un padomju likumdošanas problēmu pilnveidošanas nodaļas pārceltas uz jaundibināto (no 01.01.1982.) ZA Filozofijas un tiesību institūtu.

Atbilstoši galvenajiem VI zinātniskā darba virzieniem 1983. gadā tajā darbojās 5 nodaļas: - padomju sabiedrības vēstures, - kapitālisma vēstures, - feodālisma vēstures, - arheoloģijas un antropoloģijas (pēc dažiem gadiem izveidota atsevišķa antropoloģijas laboratorija), - etnogrāfijas. 1985. gadā institūtā bija 132 strādājošie, t.sk. 70 zinātniskie darbinieki.

Par 60.-80. gadiem akadēmiķis J.Stradiņš raksta: "Vēstures institūtā pētīta, gan marksistiskā un nereti arī dogmatiski konjunktūristiskā skatījumā, Latvijas vēsture no senākajiem laikiem līdz mūsdienām, īpašu uzmanību veltot Oktobra revolūcijas un latviešu sarkano strēlnieku vēsturei, Lielā Tēvijas kara un pēckara "sociālistiskās celtniecības" jautājumiem. ... Tapa jauna divsējumu "Latvijas PSR vēsture" (1986.) ... Izteiktas politizācijas tendences vērojamas arī tādos pētījumos kā "Latviešu strēlnieku vēsture" (1970.), "Latviešu tautas cīņa Lielajā Tēvijas karā" (1966.) ... Mazāk politizēts ir trīssējumu apkopojošais darbs par Rīgas vēsturi (1978.-1980.), īpaši abas tā pirmās daļas (par feodālo Rīgu un Rīgu līdz 1917.g.)." *

Vērtīgs faktu materiāls savākts un apkopots pētījumos 16.-18.gs. vēsturē, Latvijas agrārvēsturē, par Latviju Pirmā pasaules kara laikā, darbos par latviešu pilsonības politiskajām partijām uc daudzos citos. Īpaši atzīmējams arheologu, antropologu un etnogrāfu veikums. Paliekama nozīme ir kolektīvajam darbam "Latvijas PSR arheoloģija" (1974.), etnogrāfu monogrāfijām un tematiskajiem rakstu krājumiem "Arheoloģija un etnogrāfija" (no 1957.g.), pētījumiem par latviešu antropoloģisko tipu un etnoģenēzi, Āraišu 9.gs. ezerpils rekonstrukcijai, darbiem par Rīgas ģenēzi pēc arheoloģijas datiem. Plaši etnogrāfiskie pētījumi par materiālo kultūru, dzīvesveidu, darbarīkiem un darba paņēmieniem, par ražojumiem, latviešu tautas apģērbu un mājokļu tipiēm ir iekļauti Baltijas tautu vēsturiski etnogrāfiskajā atlantā.

Kopš 1976. gada institūtā darbojas specializētā padome vēstures zinātņu doktora un vēstures zinātņu kandidāta zinātniskā grāda piešķiršanai.

1990. gada 5. decembrī, pamatojoties uz ZA Sabiedrisko zinātņu nodaļas atbalstīto VI priekšlikumu, LZA Prezidijs nolēma (lēmums Nr. 142) pārdēvēt Vēstures institūtu par Latvijas vēstures institūtu un akceptēt "Latvijas vēstures institūta žurnāla" atjaunošanu 1991. gadā.

Galvenie zinātniskie virzieni 90-os gados:

- Latvijas senākā vēsture. Latvija kā kontaktzona ekonomiskajos un kultūras sakaros starp Austrumeiropu un Rietumeiropu. Sabiedrība, saimniecība un apkārtējā vide Latvijā aizvēstures laikā.
- Baltijas tautu etniskā vēsture un etnoģenēze pēc antropoloģijas datiem.
- Latvijas vēsture XX gadsimtā.
- Latviešu tradicionālais dzīvesveids, darba un sadzīves kultūra. Latviešu tautas lietišķās mākslas attīstība.
- Galvaspilsētas Rīgas vēsture no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām.

Institūtā pētniecības darbs organizēts trijās nodaļās - vēstures, arheoloģijas, etnogrāfijas, un antropoloģisko pētījumu laboratorijā.

Institūta apgāds kopš 1991. gada izdod "Latvijas Vēstures Institūta Žurnālu", vēsturnieku zinātniskos darbus.

1991. gada janvārī LVI strādāja 117 darbinieki, t.sk. 77 zinātniskie, bet 1993. gadā - tikai 79 darbinieki, t.sk. 62 zinātniskie darbinieki.

1993.g. 15.februārī LZA Latvijas vēstures institūts kā valsts zinātniskā iestāde - valsts dibināta bezpeļņas organizācija reģistrēts Latvijas republikas Uzņēmumu reģistrā.

Kopš 1994. gada 1.janvāra LZA Latvijas vēstures institūts integrēts Latvijas Universitātē (LU Senāta 1993.gada 29.novembra lēmums) un ieguvis nosaukumu "LU Latvijas vēstures institūts".

Institūta pirmā adrese: Rīgā, Mazā Kalēju 10/12, vēlākā - Turgeņeva 19, pašlaik - Akadēmijas laukums 1, LV-1050.

* J.Stradiņš. Latvijas Zinātņu akadēmija: izcelsme, vēsture, pārvērtības. - R., Zinātne, 1998. - 297., 298. lpp.

II

LZA Latvijas vēstures institūta **pastāvīgi un ilgtermiņa glabājamie (to skaitā personālsastāva) dokumenti par 1946.-1993. gadiem** nodoti ZA Centrālā arhīva (CA) glabāšanā 1952.-1974., 1991. un 1997. gados. Dokumentu apraksti par 1946.-1981. gadiem 1990.-1991. gg. ZA CA pārstrādāti. Dokumenti sistematizēti un aprakstīti četros pastāvīgi glabājamo lietu aprakstos un trijos personālsastāva lietu aprakstos.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 1. par 1946.-1993. gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 634
Tajā iekļautās zinātniskās daļas lietas sistematizētas sekojoši:

- Institūta statūti - 1988., 1993. gg.
- Materiāli par LVU Vēstures institūta nodošanu LPSR Zinātņu akadēmijai - 1946. g.
- Darbinieku sapulču protokoli - 1949., 1952., 1991. gg.
- Zinātniskās padomes sēžu protokoli, padomes locekļu saraksti - 1948.-1993. gg.
- Sektoru, nodaļu sēžu protokoli - 1948.-1962., 1965.-1981., 1993. gg.
- Vēstures pētījumu koordinācijas sanāksmju materiāli - 1953., 1957., 1959. gg.
- Apspriežu, direkcijas sēžu protokoli - 1951., 1955., 1960., 1964.-1966., 1983.-1989. gg.
- Specializētās padomes sēžu protokoli u.c. materiāli - 1974., 1977.-1990., 1992. gg.
- Institūta organizēto zinātnisko sesiju un konferenču materiāli - 1949.-1960., 1964., 1965., 1968.-1989., 1991. gg.
- Institūta zinātniskā darba gada, perspektīvie un koordinācijas plāni - 1946.-1964., 1967.-1983., 1990. gg.
- Sektoru darba gada plāni - 1950., 1970., 1984. gg.
- Gada atskaites par institūta zinātnisko darbu - 1946.-1983., 1985., 1987. gg.
- Sektoru, nodaļu un individuālās atskaites par zinātnisko darbu - 1947.-1960., 1970., 1980.-1982., 1985. gg.
- Izziņas, īsi pārskati par institūta zinātnisko darbu - 1951., 1955., 1960., 1966., 1967. gg.
- Institūta struktūra, statistiskās atskaites - 1947., 1961., 1976.-1981. gg.
- Atskaites u.c. materiāli par aspirantūras darbu - 1951., 1968.-1971., 1985.-1991. gg.
- Materiāli par institūta piedalīšanos zinātniskās sesijās, konferencēs - 1948., 1951.-1976. gg.
- Arheoloģisko ekspedīciju un izrakumu materiāli (sarakste, plāni, atskaites) - 1948.-1987. gg.
- Atskaites par zinātniskajiem komandējumiem - 1948., 1951.-1963. gg.
- Zinātnisko darbu izdošanas plāni, anotācijas u.c. - 1951.-1975., 1989.-1992. gg.
- Ārējo sakaru materiāli (atskaites, sarakste u.c.) - 1954., 1959., 1971.-1975., 1993. gg.
- Sarakste ar zinātniskajām u.c. iestādēm par zinātniskā darba organizāciju - 1946.-1980. gg.
- Sarakste ar Lielās Padomju Enciklopēdijas redakciju - 1949.-1959. gg.
- Izziņas par Latvijas vēstures arhīva materiālu atrašanās vietām - 1946., 1949. gg.
- Sociālistiskās sacensības materiāli - 1948., 1973.-1986. gg.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 2 par 1946.-1966., 1980.-1993 gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 68

Aprakstā iekļauta grāmatvedības dokumentācija:

- Izdevumu tāmes - 1946.-1965., 1991.-1993. gg.
- Grāmatvedības atskaites, bilances ar pielikumiem - 1946.-1965., 1991.-1993. gg.
- Štatu saraksti - 1946.-1966., 1980., 1986.-1992. gg.
- Kokneses pils izpētes zinātniski pētniecisko darbu tāmes - 1963., 1965. gg.
- Statistiskie pārskati - 1991.-1993. gg.
- Pamatlīdzekļu inventarizācijas saraksti - 1991.-1993. gg.
- Galvenās grāmatas - 1991.-1993. gg.

Nav grāmatvedības dokumentu par 1966.-1990. gadiem, jo šajā periodā Vēstures institūts nebija patstāvīgas bilances iestāde, to apkalpoja ZA Centralizētā grāmatvedība.

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 3. par 1946.-1993. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 142

Aprakstā iekļautās lietas sistematizētas sekojoši:

- Institūta direktora pavēles. Budžets. Speclīdzekļi - 1946.-1993. gg.
- Darbinieku personas kontu kartītes - 1946.-1965., 1990.-1993. gg.
- Darbinieku algu izmaksas saraksti - 1946.-1965. gg.
- Institūta darbinieku saraksti - 1950., 1952. gg.
- Atbrīvoto darbinieku personas kartītes - 1983.-1993. gg.
- Finanšu pārskati par sociālā nodokļa pieskaitījumiem, maksājumiem un valsts sociālās apdrošināšanas līdzekļiem - 1991.-1993. gg.
- Darba līgumi - 1991.-1993. gg.

Tā kā pavēļu par pamatdarbību skaits ir neliels, tad tām tradicionāli ir kopēja numerācija ar pavēlēm par personālu, un tās gada ietvaros arhivētas kopējā lietā. Atsevišķi izdalītas pavēles par ekspedīciju personālu, kuras finansēja no īpaši šim nolūkam izdalītiem līdzekļiem.

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 4. par 1961.-1993. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 444

Tajā iekļautas atbrīvoto darbinieku personas lietas un aspirantu lietas.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 5. par 1954.-1990. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 93

Aprakstā iekļautas lietas par zinātnisko grādu piešķiršanu.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 6. par 1947.-1948., 1968.-1980. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 14

Tajā iekļautas sekojošas lietas:

- Arodgrupas atskaite - 1947.-1948. gg.
- Arodbiedrības vietējās komitejas sēžu protokoli - 1968.-1980. gg.
- Kolektīvie līgumi - 1979., 1980. gg.

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 7. par 1966.-1992. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 42

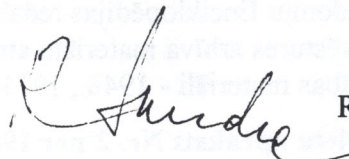
Aprakstā iekļauti ekspedīciju fiziskā darba strādnieku darba līgumi.

Lietas aprakstos sistematizētas pēc dokumentu veidiem hronoloģiskā secībā.

Pieņemot dokumentus 1952.-1974. gados arhīva glabāšanā nav rakstīta vēsturiskā izziņa, kā arī nav fiksēts ar aktu, kāpēc atsevišķos gados iztrūkst daži dokumentu veidi, tāpēc pašreiz to noskaidrot vairs nav iespējams.

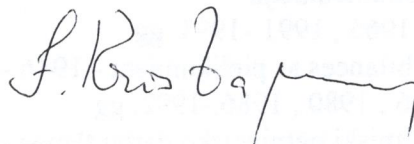
Arhīva glabāšanā pieņemto dokumentu stāvoklis labs.

Vēsturisko izziņu sastādīja
LZA arhīva vadītāja

R. Skudra

Akceptēta LZA DEK 2004.g. 17.decembra sēdē protokols Nr. 5.

DEK priekšsēdētājs

J. Kristapsons

LATVIJAS UNIVERSITĀTES LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTS

VĒSTURISKĀ IZZIŅA par 1994. – 1997. gadiem

Kopš 1994. gada 1. janvāra LZA Latvijas vēstures institūts integrēts Latvijas Universitātē (LU Senāta 1993. gada 29. novembra lēmums) un ieguvis nosaukumu "LU Latvijas vēstures institūts".

LU Latvijas vēstures institūts ir valsts dibināta bezpeļņas organizācija ar juridiskās personas tiesībām, kas uz pašpārvaldes principu pamata organizē zinātnisko darbību, zinātniskās kvalifikācijas iegūšanu (piedalās maģistru un doktoru sagatavošanā) un paaugstināšanu. Institūts darbojas saskaņā ar statūtiem, kurus apstiprina LU Senāts.

Galvenie zinātniskie virzieni

- Latvijas senākā vēsture. Latvija kā kontaktzona ekonomiskajos un kultūras sakaros starp Austrumeiropu un Rietumeiropu. Sabiedrība, saimniecība un apkārtējā vide Latvijā aizvēstures laikā.
- Baltijas tautu etniskā vēsture un etnoģenēze pēc antropoloģijas datiem.
- Latvijas vēsture XX gadsimtā.
- Latviešu tradicionālais dzīvesveids, darba un sadzīves kultūra. Latviešu tautas lietišķās mākslas attīstība.
- Galvaspilsētas Rīgas vēsture no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām.

Institūtā pētniecības darbs tiek veikts trijās nodaļās - vēstures, arheoloģijas, etnogrāfijas - un antropoloģisko pētījumu laboratorijā.

Institūta apgāds izdod "Latvijas Vēstures Institūta Žurnālu", vēsturnieku zinātniskos darbus, kopš 1997. gada - bibliogrāfisku sēriju par Latvijas zinātniekiem.

Institūtam ir goda biedri, korespondētājbiedri kā arī algots zinātniskais, zinātniski tehniskais un apkalpojošais personāls.

Institūtā ir šādi akadēmiskie amati: asistents, pētnieks, vadošais pētnieks.

Institūtu pārvalda koleģiāla institūcija - Zinātniskā Dome. Institūta praktisko darbību vada Domes ievēlēts un LU Senātā apstiprināts direktors.

Institūta pastāvīgi un ilgtermiņa glabājamie (to skaitā - personālsastāva) dokumenti par 1946.-1993. gadiem glabājas Latvijas Zinātņu akadēmijas arhīvā, jo līdz 1998. gadam institūts kā bijusi LZA zinātniskā iestāde bija akadēmijas arhīva komplektēšanas avots. Kopš 1998. gada institūts ir Latvijas Valsts arhīva komplektēšanas avots, un septiņi pastāvīgi glabājamo un personālsastāva lietu apraksti par 1946.-1993. gadiem ir noslēgti.

Institūta pastāvīgi un ilgtermiņa glabājamie (to skaitā - personālsastāva) dokumenti par 1994.-1997. gadiem ekspertēti 2000. gadā, sistematizēti un aprakstīti trijos pastāvīgi glabājamo lietu aprakstos un vienā personālsastāva lietu aprakstā.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 8.

Tajā iekļautās zinātniskās daļas lietas sistematizētas sekojoši:

- Zinātniskās Domes sēžu protokoli;
- Direkcijas sēžu protokoli;
- Zinātnisko darbinieku kopsapulču protokoli;
- Nodaļu un laboratorijas sēžu protokoli;
- Habilitācijas un promocijas padomes sēžu protokoli;
- Promocijas un habilitācijas pretendentu reģistrs;

- Promocijas un habilitācijas pretendentu darbu aizstāvēšanas lietas;
- Līgumi par zinātniskā darba veikšanu;
- LVI apgāda līgumi par Latvijas vēstures institūta žurnāla iespiešanu un izplatīšanu
- Sarakste:
 - ar LR Prezidentu, ministrijām, Latvijas Zinātnes padomi u.c. institūta pamatdarbības jautājumos,
 - ar ārvalstu zinātniskajām iestādēm un zinātniekiem par zinātnisko sadarbību,
 - par izdevējdarbību.

Pastāvīgi glabājamo personālsastāva lietu apraksts Nr. 9.

Aprakstā iekļautas atbrīvoto institūta zinātnisko darbinieku ar zinātniskajiem grādiem personas lietas, kuras sistematizētas pēc atbrīvošanas no darba gadiem, bet katra gada ietvaros – pēc alfabēta. 1995. gadā nav atbrīvots neviens zinātniskais darbinieks ar zinātnisko grādu.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 10.

Aprakstā iekļauta grāmatvedības dokumentācija:

- Izdevumu tāmes;
- Grāmatvedības bilances ar pielikumiem, t.sk. statistiskajiem pārskatiem;
- Pamatlīdzekļu pieņemšanas un nodošanas akti;
- Pamatlīdzekļu inventarizācijas akti;
- Virsgrāmatas.

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 11.

Aprakstā iekļautās lietas sistematizētas sekojoši:

- Institūta direktora pavēles personāla un pamatdarbības jautājumos. Tā kā pavēļu par pamatdarbību skaits ir neliels, tad tām tradicionāli ir kopēja numerācija ar pavēlēm par personālu, un tās gada ietvaros arhivētas kopējā lietā. Līdz 1994. gadam atsevišķi izdalītas pavēles par ekspedīciju personālu, kuru finansēja no īpaši šim nolūkam izdalītiem līdzekļiem (ārpus institūta budžeta).
- Atbrīvoto darbinieku personas lietas. Sistematizētas pēc atbrīvošanas no darba gadiem, bet katra gada ietvaros – pēc alfabēta. Sakopotas sējumos.
- Atbrīvoto darbinieku personas kartītes.
- Darbinieku personas kontu kartītes. Sakopotas sējumos pēc alfabēta. Pēdējā sējumā pēc Ž ievietotas tās ekspedīciju līgumdarbu strādnieku personas kontu kartītes, katra no kurām satur ziņas par vairākām personām.
- Finanšu pārskati par sociālā nodokļa pieskaitījumiem, maksājumiem un valsts sociālās apdrošināšanas līdzekļiem.
- Darbinieku sociālās apdrošināšanas kartītes. Ieviestas ar 1997. gadu.
- Darba līgumi.
- Ekspedīciju fiziskā darba strādnieku darba līgumi.

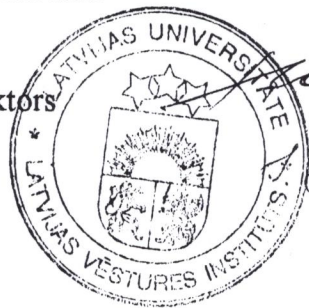
Lietas aprakstos sistematizētas pēc hronoloģiskā principa.

Arhivēto dokumentu stāvoklis labs.

LU Latvijas vēstures institūta direktors

Atbildīgā par arhīvu

2001. gada 11. jūnijā

A. Caune
A. Caune

I. Liepiņa
I. Liepiņa

Šinī lietā 2 (divas)
_____ numurētas lapas
2005. g. «24.» februārī.
LVA arhivists Jūbule

Šinī lietā 4 (četras)
_____ numurētas lapas
2008. g. «25.» novembrī.
LVA arhivists Jūbule